

1. PALTAMO-MELALAHDEN OSUUSKASSA

Luontaistaloudesta siirtyminen vaihdantatalouteen oli tuonut mukanaan maaseudullekin rahan tarpeen. Rahaa tarvittiin kaikkeen taloudelliseen toimintaan enemmän kuin ennen. Vaarankylän Hahtolan talossa vuonna 1906 perustettiin Paltamon pitäjän kolmas osuuskassa, Paltamo-Melalahden Osuuskassa. Kassan varat karttuivat talletuksina tai sitä saatiin keskuslainarahastosta ja sitä jaettiin lainoina tarvitsijoille.

Kuvassa Viljami ja Anni Väisänen, Hahtolan isäntäpari

Hahtolan talo toimi kestikievarina ja kokousten pitopaikkana sekä postin kantapaikkana ennen rautatietä. Siellä pidettiin myös Paltamo-Melalahden Osuuskassan perustava kokous 18.03.1906. Perustajajäseniä oli 24. He olivat talollisia, maanviljelijöitä ja torppareita, mukana 14 vaarankyläläistä isäntää. Hahtolan Jaakko Väisänen oli yksi perustamisasiakirjan allekirjoittajista. Jaakon poika Viljami oli allekirjoitusten todistajana. Hahtolan Jaakko ja Viljami Väisänen kuuluivat myös eri vuosina osuuskassan hallitukseen. Kassan toimialueena oli Melalahti, Kiehimä, Warisniemi ja Kivesjärvi. Alueella oli 115 taloa ja 106 torppaa. Kassa oli kolmas Paltamon pitäjän alueella, sillä sitä ennen oli perustettu Linnantaustan ja Paltaniemen Osuuskassa vuonna 1903 ja Mieslahdessa Pohjois-Paltamon Osuuskassa 05.02.1906.

Osuuskassan hallitus koolla 1930-luvulla. Kuvassa vasemmalta Laitalan Antti Leinonen, Kytömäen Antti Heikkinen, kassanhoitaja Juholan Johannes Väisänen, Vainion Erkki Leinonen, Horkkalan Vihtori Korhonen ja Hahtolan Viljami Väisänen. Kuva Kytömäen albumista.

Osuuskassan ensimmäisenä kirjanpitäjänä toimi K. H. Korhonen. Hän oli 35 -vuotias omillaan elävä torppari. Toiseksi kirjanpitäjäksi valittiin vuonna 1909 Kalle Karjalainen RN:o 26 Vehmasmäki. Hän oli 35-vuotias luotettava maanviljelijä.

Vuonna 1916 Hahtolan Jaakon poika, mv. Juho Väisänen valittiin 27- vuotiaana osuuskassan kirjanpitäjäksi. Hän oli käynyt kansakoulun jatkokursseineen sekä Seppälän maamieskoulun ja oli raitis, vakava ja suoraluonteinen sekä yleistä luottamusta nauttiva henkilö. Hän oli kansakoulun johtokunnan esimies ja Melalahden saha ym. osuuskunnan hallituksen puheenjohtaja. Hän toimi

myös kunnanvaltuuston puheenjohtajana eli kunnanesimiehenä. Hänen toimiaikanaan Osuuskassan konttori toimi Juholan talossa aina vuoteen 1946 saakka – 30 vuotta. Konttori sijaitsi Juholan talon kamarista erotetussa tilassa. Kerrotaan, että pankin asiakkaille tarjottiin aina kahvit.

Vuonna 1925 määrättiin Osuuskassan kirjanpitäjä-kassanhoitaja olemaan yleisön tavoitettavissa yhtenä päivänä (lauantai) viikossa.

Osuuskuntakokoukset pidettiin Hahtolassa ja Kassan hallituksen kokoukset Juholassa. Kerran vuodessa tarkastajat kävivät tarkastuskäynnillään.

Paltamon-Melalahden Osuuskassa oli Oulun läänin 71 kassan joukosta kuudenneksi suurin vuonna 1926.

Johannes oli kova tupakoitsija. Hän poltti Työmiestä.

Jos Johannes oli unohtanut ostaa tupakkaa, hän lähetti lapset Osuuskauppaan hakemaan sitä.

Johannes sairastui suusyöpään. Hänellä oli näppy suussa, jota lääkärit eivät pitäneet vaarallisena.

Myöhemmin sille ei voitu Kajaanissa tehdä mitään, joten hänet lähetettiin Helsinkiin ja siellä hän sai radium-hoitoa. Sielläkään sairaudelle ei ollut hoitokeinoja, joten syöpä sai levitä rauhassa.

Oltuaan vuonna 1935 sairaalahoidossa, Johannes palasi hoitamaan tehtäviään

Osuuskassanhoitajana. Syyskuun 1938 osuuskassan tarkastuskertomuksessa luki seuraavaa:

Kassaa hoidetaan huolellisesti ja se on toimintakykyisessä kunnossa. Kassahoitaja Väisänen on

kuolemansairas mies. Lopulta syöpä puhkesi läpi kasvojen ja oli hyvin tuskallinen. Johannes oli 50-vuotias kuollessaan talvisodan kynnyksellä 05.08.1939.

Seuraavana vuonna 1939 tarkastuskertomuksessa kirjoitettiin seuraavaa: Edesmennyt khj.

Johannes Väisänen suoritti tehtävänsä utterasti ja velvollisuudentuntoisesti.

Juho Väisänen sairastuttua vakavasti 1939 hän sai käyttää apunaan korkojen perinnässä vaimoan Liisaa ja tyttärtään Hiljaa. Johanneksen vaimo Liisa os. Ruotsalainen oli iisalmelaisen lossivahdin Juho Ruotsalaisen tytär. Liisa oli kaupunkilaistyttö, joka Juholaan tultuaan joutui maalaistaloon, jossa syötiin puulusikalla. Se oli hänen tyttärensä Rauhan kertoman mukaan Liisalle aikamoinen shokki. Liisa oli käynyt keskkoulua 6 luokkaa vuoteen 1914 saakka. Tämä oli mahdollista, koska hänen veljensä oli lialmessa koulun vahtimestarina. Jatko-opintoihin ei ollut mahdollisuutta, sillä siihen aikaan ei naisten koulutus ollut yleistä. Opintojensa kautta Liisa oli ollut Laguksen perheessä matematiikan opettajana. Niinpä Liisa oli ”pätevä” myös Osuuskassan hoitajaksi.

Aarne Väisänen ja Hilja Väisänen toimivat isänsä sairastaessa ja kuoleman jälkeen Osuuskassanhoitajina äitinsä Liisa Väisänen os. Ruotsalaisen kanssa.

Juhon kuoleman jälkeen hänen poikansa Aarne Väisänen valittiin kassanhoitajaksi ja hänet lähetettiin Tuusulaan osuuskassakursseille. Kurssin aikana sijaisena toimi Johanneksen vaimo Liisa Väisänen. Aarne ei kuitenkaan ehtinyt kursseille, sillä hänet kutsuttiin ylimääräisiin kertausharjoituksiin ja talvisota alkoi. Vuonna 1941 Aarne joutui jatkosotaan, jossa hän sairastui lentävään keuhkotautiin ja kuoli Pikonlinnassa vuonna 1942. Vuonna 1942 osuuskassan hallitus nimitti Liisa Väisäsen hänen seuraajakseen. Liisa toimi osuuskassanhoitajana kuolemaansa saakka vuoteen 1946.

Liisan kuoleman jälkeen Osuuskassassa suoritettiin tarkastus. Tarkastaja Vallius tuli tarkastamaan pankkia. Liisa oli ehtinyt ennen kuolemaansa laittaa pankin tilit tarkastuskuntoon.

Osuuskassan konttori siirrettiin Leikkolaan, uuden kassanhoitajan, kansanhuollon johtajan Heikki Kurkisen kotiin.

01.01.1947 toimeenpantiin keväällä 1945 tehty päätös vastaanottaa Mieslahden ja Paltamon Uuran Osuuskassat Paltamo-Melalahden Osuuskassaan ja konttori avattiin Kiehimässä Eino Tervosen talossa. Näin Vaarankylässä alkunsa saanut Paltamo-Melalahden osuuskassa jatkaa olemassaoloaan Paltamon kirkonkylässä Paltamon osuuspankkina.